

Leerlingen in Waalwijk wereldwijzer en meer zelfvertrouwen met School en Omgeving

Slaapyoga, smartphonefotografie, het organiseren van een feest of op de fiets de illustere Tour de France-col Mont Ventoux bedwingen – je zou het niet direct verwachten op een middelbare school. Toch zijn het stuk voor stuk keuzevakken die leerlingen van vmbo-school De Overlaat kunnen volgen dankzij het programma School en Omgeving. Naast het reguliere curriculum staan 21e-eeuwse vaardigheden op deze school in Waalwijk centraal.

Sport en beweging is als vanzelfsprekend onderdeel van het aanbod op school. De Mont Ventoux op fietsen is dan ook direct een uitdaging van formaat. Het is een van de keuzevakken die de school aanbiedt. In de twee edities van de trip naar de Franse bergtop die De Overlaat inmiddels achter de rug heeft, moesten de leerlingen ook zelf sponsors werven, een presentatie over het project geven en verblijf en overnachtingen regelen. Het is zomaar een voorbeeld van hoe grondig projecten worden opgepakt. En zo'n grondige aanpak geldt ook voor iets als Heel Overlaat Bakt: geen lokale Waalwijkse spin-off van het populaire televisieprogramma, maar een volwaardig keuzevak waarbij vmbo-leerlingen worden uitgedaagd de mooiste gerechtjes uit de keuken te toveren.

Leren door te doen vormde altijd al een belangrijk onderdeel van het curriculum van De Overlaat, maar sinds het programma School en Omgeving een jaar geleden startte, hebben de zogenoemde plusprogramma's een enorme boost gekregen. "We hadden altijd al een combinatie van theorie en praktijk, met onder andere een bakkerij, een garage en een bouwplaats", legt schooldirecteur Susan Timmermans uit. "Als leerlingen op één van die plekken iets ontdekken dat ze tof vinden, dan gaan ze. Je ziet ze dan enorm groeien. Maar tegelijkertijd moeten ze ook de theorievakken door en dat is soms een worsteling. Balans is dus belangrijk. Hoe beter je het 'moeten' en het 'mogen' in balans krijgt en leerlingen kunt laten zien dat leren ook leuk kan zijn, hoe prettiger het leerklimaat op school."

Workshops

Met de komst van School en Omgeving, is dat aandeel 'mogen' flink opgeschroefd. Timmermans: "Wij werken al drie jaar met een vast rooster van vijftien blokken van 80 minuten waarin de vaste vakken worden aangeboden. Daaromheen mogen leerlingen hun eigen programma bouwen. We hadden dus altijd al plusprogramma's, maar in het kader van School en Omgeving bieden we nu op dinsdag, woensdag en vrijdag extra, verrijkende workshops en lessenreeksen aan. De leerlingen mogen zelf kiezen uit een vijftigtal projecten." In elk van die projecten zit minimaal één 21e-eeuwse vaardigheid verweven, zoals verschillende ICT-vaardigheden, (veilig) omgaan met social media en vaardigheden die inspelen op toenemende internationalisering, waaronder taalvaardigheid en kennis over verschillende culturen. "Dat is voor ons belangrijk omdat we een tijdje geleden concludeerden dat het onderwijs niet meer goed aansloot op wat leerlingen aanspreekt. We wilden ze iets extra's kunnen aanbieden."

Zelfvertrouwen

Door de focus op 21e-eeuwse vaardigheden willen Timmermans en haar collega's de leerlingen een beetje wereldwijzer maken en bijdragen aan het zelfvertrouwen: "Onze leerlingen zijn vmbo-leerlingen. Het zijn kinderen die op de basisschool soms niet goed mee leken te komen. Niet omdat ze niet kunnen leren, maar omdat ze

anders leren. Dat doet iets met je zelfvertrouwen, met je zelfbeeld en met je zin om te leren. Door het leren leuk te maken en kinderen aan te tonen dat ze juist heel veel kunnen, sluiten we meer aan op hun behoeften." En dus hebben leerlingen nu een breed aanbod van sessies en cursussen om te ontdekken wat echt bij ze past, zegt Timmermans: "Ze kunnen bijvoorbeeld leren hoe ze de Koningsspelen voor een basisschool organiseren, of kiezen voor slaapyoga, smartphonefotografie, omgaan met AI, weerbaarheids-training, een solarboot bouwen en ermee racen of leren hoe ze een examenfeest neerzetten. Om al die vakken te kunnen aanbieden hebben we een heleboel samenwerkingspartners. We werken samen met de gemeente, met lokale initiatieven, met sportclubs en bijvoorbeeld met het verzorgingstehuis hier om de hoek."

Meer bewegen

De samenwerking met sportclubs biedt juist voor een school veel mogelijkheden, beaamt Timmermans. Dat staat nu nog in de kinderschoenen, maar er is veel mogelijk en de gemeente en Eredivisieclub RKC Waalwijk kunnen in dat opzicht aanjagers zijn. "RKC ligt bij ons om de hoek en daarachter liggen weer de hockey-, tennis- en atletiekvereniging. We zijn met hulp van RKC bijvoorbeeld aan het onderzoeken of die clubs les kunnen geven bij ons op school. RKC en de gemeente nemen bovendien het initiatief om verschillende partijen bij elkaar aan tafel te zetten om te kijken hoe we samenwerking in het algemeen kunnen bevorderen. Dat doen ze bijvoorbeeld ook door na te denken over een groene sportcampus waarbij hekken tussen sportaccommodaties weggehaald worden en er meer een stadspark-gevoel ontstaat. Beide partijen zetten zich eveneens in voor een gezonder Waalwijk."

Want sporten draagt bij aan de gezondheid. De waarde en het belang van bewegen op school gaan echter veel verder, weten ze ook op De Overlaat. Het is goed voor de motorische ontwikkeling en in het algemeen het welbevinden van leerlingen, maar draagt ook bij aan de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling. Zeker samen sporten kan een belangrijke, positieve factor zijn voor de mentale gesteldheid en veel plezier bieden. Bovendien; wie op jonge leeftijd plezier ervaart in sporten en bewegen, ontwikkelt vaak een gezonde, actieve leefstijl op latere leeftijd.

Nieuwe ideeën

Timmermans en collega's willen leerlingen ook op het schoolplein motiveren vaker in beweging te komen. Leerling mogen in de pauzes met hun telefoon bezig zijn, maar De Overlaat wil ook daarvoor een sportief, innovatief alternatief bieden, onder de noemer Pauze Sport. "Wij proberen leerlingen te motiveren hun telefoon weg te leggen door hen een sportchallenge aan te bieden, ook als extra verrijking van de schooldag. We zorgen er dan voor dat een aantal docenten op het schoolplein staat en doen bijvoorbeeld een challenge hooghouden of overkopen. Het zijn van die simpele ideeën, maar het werkt wel. Er staat toch altijd weer een groep van 100 tot 150 leerlingen die op deze manier meer beweegt."

Op de eerder genoemde gezonde, actieve leefstijl, sluit ook een ander nieuw initiatief op De Overlaat perfect aan: Fitlab. Daar leren leerlingen niet alleen over de gezonde effecten van beweging, maar over alle facetten van een gezonde en gebalanceerde leefstijl. Van voeding en mindfulness tot het omgaan met examenstress, slaap en fitness.

Anders denken

Zo'n 'simpel' idee is volgens Timmermans bijvangst van het School en Omgeving-programma. "Het grappige van zo'n mooie subsidie is dat het je helpt om anders te denken. Je komt tot ideeën die je vóór dat budget ook al op touw had kunnen zetten en die voor het oprapen lagen, maar die anders niet waren ontstaan." Timmermans adviseert andere scholen die een School en Omgeving-programma opstarten om het verrijkingsprogramma goed te laten aansluiten bij de visie van de school. "Je wilt zoiets namelijk goed borgen en iets neerzetten waar je nog jaren mee door kunt gaan, omdat het past binnen je onderwijsconcept. Wanneer je iets opzet in lijn met je onderwijsvisie, zorg je er ook voor dat je personeel betrokken blijft en assertief een steentje bijdraagt."

Maar, zo vult Timmermans aan: School en Omgeving is niet iets dat je 'even erbij' kunt doen. Het aantrekken van gemotiveerde externen is aan te raden. "Wij hebben een compleet School en Omgeving-team opgetuigd met twee coördinatoren. Teamleden hoeven niet per se mensen uit het onderwijs te zijn. Je wilt vooral mensen met de juiste energie en visie. Het belangrijkste is dat ze toffe projecten van kunnen organiseren. De schoolcultuur leren ze later dan wel kennen."